

آسیب‌شناسی روایتگری و مشکلات راویان راهیان نور در جلسه مسئولان یادمان‌های راهیان نور استان خوزستان

گروه پژوهش فصلنامه نگین

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس در چارچوب مأموریت‌های ذاتی خود که عمده‌ترین آن جلوگیری از تحریف تاریخ دفاع مقدس است از سال ۱۳۹۳ وارد عرصه راهیان نور شد. ورود به این عرصه هر چند با تأخیر آغاز شد اما مسئولان مرکز با جدیت مسئله راهیان نور به ویژه بررسی و اصلاح محتوای روایت‌های راویان در جمع کاروان‌ها را به عنوان یک دغدغه و مأموریت مهم پیگیری کردند. در همین راستا مدیران و کارشناسان مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس در سال‌های ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ ضمن تهیه و انتشار ویژه‌نامه نشریه نگین با محتوای نقد و بررسی روایت‌های راویان راهیان نور، با حضور در یادمان‌های راهیان نور به بررسی، مطالعه و رصد روایت‌های راهیان نور پرداختند.

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس در سال ۱۳۹۵ - سومین سال ورود مرکز به راهیان نور - به‌منظور آسیب‌شناسی و شناخت بهتر راه‌های اصلاح محتوای روایت‌های راویان راهیان نور، اقدامات مختلفی را انجام داد و جلسات متعددی را با مسئولان و دست‌اندرکاران

راهیان نور برگزار کرد. از جمله در تاریخ ۱۳۹۵/۱۰/۲۸، نخستی صمیمی با حضور مرحوم دکتر حسین اردستانی (مسئول وقت مرکز) به همراه گروهی از مدیران و کارشناسان مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس با جمعی از مسئولان و دست‌اندرکاران راهیان نور خوزستان* در قرارگاه شهید محمودوند اهواز برگزار شد.

در این جلسه موضوع راهیان نور به طور عام مسئله محتوای روایت‌های راویان به صورت خاص مورد بحث، بررسی و تبادل نظر قرار گرفت. حاضرین در این جلسه ضمن اتفاق نظر در مورد لزوم اصلاح محتوای روایت‌های راهیان نور بر مسائل و محورهای تأکید داشتند:

- تهیه و ارائه متون مستند و متناسب با یادمان‌ها
- استمرار جلسات هم‌اندیشی و هم‌روایی
- آموزش مستمر راویان
- لزوم ممانعت از تحریف تاریخ دفاع مقدس
- نظارت مستمر بر روایت راویان
- تجمع و تمرکز نهادهای ذیل مدخل در راهیان نور

* . حاضرین در جلسه عبارت بودند از: سرهنگ پاسدار عبدالله عفرای مسئول سازمان حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس سپاه ولی عصر(عج)، محمدامین پوررکنی استاد راوی و مسئول انجمن راویان استان خوزستان، هادی اسماعیل‌زاده (استاد راوی)، عبدالعلی عیابوی مسئول یادمان شهید چمران (دهلاویه)، سرهنگ پاسدار رحیم سیاحی مسئول یادمان شهدای جهاد عشایر(گمبوعه)، آقای قاسم حاصلی مسئول یادمان فکه، آقای عبدالحسین کرامت مسئول یادمان شهید علی هاشمی (شط‌علی)، سرهنگ پاسدار محمدرضا سبحانی جانشین مرکز حفظ آثار سپاه، برادر پاسدار مجید چعب مسئول یادمان شهدای هوپزه، برادر پاسدار امیر عریضاوی مسئول یادمان شلمچه و سرهنگ پاسدار مرتضی شیروی مسئول یادمان شهدای والفجر ۸ (اروندکنار) از متولیان یادمان‌های استان خوزستان و آقایان دکتر حسین اردستانی مسئول مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، داوود رنجبر و سیدعلی حاتمی از راویان مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، نادر زارع‌زاده دبیر ستاد راهیان نور مرکز، محمدجواد اکبرپور بازرگانی کارشناس گروه مطالعات نظامی، سیدمحمد طباطبایی کارشناس عالی ستاد راهیان مرکز و....

- ارائه آمار واحد، دقیق و موثق در روایت‌ها
- ارائه روایت مستند و متقن مورد تأیید سپاه و ارتش
- مخاطب شناسی و ...
آنچه در ادامه خواهد آمد متن پیاده شده جلسه مذکور است که پس از پیاده‌سازی، تلخیص و با رعایت اصل امانتداری ویرایش شده است.

سرهنگ عبدالله عفرای: به صورت کلی اگر بخواهم یک دسته‌بندی درباره راویان داشته باشم، باید عرض کنم تأمین راوی برای یادمان به سه شکل انجام می‌گیرد: ۱. راوی‌های همراه که در اتوبوس‌ها روایت می‌کنند و سپاه آنها را تعیین می‌کند ۲. راوی استقراری غیر از ایام پیک یعنی از مهرماه تا اوایل اسفند که ما تعیین می‌کنیم. ۳. راوی در ایام پیک (از ۵ اسفند تا پایان فروردین) که حفظ آثار سپاه تعیین می‌کند.

دکتر اردستانی: باید با یکدیگر تشریح مساعی بکنیم و کار راهیان نور که بزرگ‌ترین پروژه فرهنگی کشور است، همواره و به‌طور مستمر بهبود پیدا کند. این بهبود در دو زمینه شکلی و محتوایی باید انجام شود. از نظر شکلی، امکانات، زیرساخت‌ها و... را شامل می‌شود و از نظر محتوایی نیز پیامی است که به مخاطب منتقل می‌شود که یکی از مهم‌ترین ارکان آن روایت و روایتگری در راهیان نور است. روایت شما چیست؟ روایت ما چیست؟ روایت ما را کسی نشنیده است، اما ما روایت راویان راهیان نور را در اکثر یادمان‌ها شنیده‌ایم. اگر بخواهم یک جمع‌بندی کنم، باید بگویم در مقوله آنچه در راهیان نور باید گفته شود (وضع مطلوب) ما اختلاف نظر نداریم، ولی در زمینه آنچه گفته می‌شود (وضع موجود)، بسیار اختلاف نظر داریم. اصلاً این روایتی که دارد صورت می‌گیرد، در شأن دفاع مقدس نیست؛ با هر تعریفی، اصلاً با تعریف شما، با تعریف شهدا،

جلسه مسئولان مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس با دست اندرکاران یادمان‌های راهیان نور، قرارگاه راهیان نور استان خوزستان، دی‌ماه ۱۳۹۵.

که با کمک هم روایت و روایتگری در راهیان نور را اصلاح کنیم. وقتی هم می‌گوییم اصلاح، منظورمان این نیست که اینجا روایت صرف نظامی بکنیم. اساساً بنده معتقدم روایت نظامی از دفاع مقدس جایش اینجا نیست؛ جای آن دانشکده‌های افسری و... است. روایت اینجا باید برای عامه مردم قابل فهم و درک و احساس باشد. اما چگونه؟ در این مورد این بحث داریم. یادتان باشد به‌لحاظ روشی، مهم‌ترین موضوع چگونگی است. چگونه این روایت بهترین روایت می‌شود؟ می‌توان با استفاده از ظرفیت عظیمی که راهیان نور دارد، کل جامعه را اصلاح کرد. اما متأسفانه از این ظرفیت به‌درستی استفاده نمی‌کنیم. یکی از راه‌های استفاده درست از این ظرفیت، اصلاح محتوای روایت‌ها است. برای اصلاح محتوای روایت‌ها هم دو مرحله داریم: اول اینکه چه باید گفته شود؛ دوم چه نباید گفته شود. اول هم از "چه نباید بگوییم" شروع می‌کنیم. کارمان با روای‌ها اول این است که چه چیزی نگوییم.

با تعریف شکوه و افتخار ملی ایران، با تعریف قدرت اسلام، امام، رهبران، سیاست داخلی، مبارزه با امریکا، در تعریف هیچ‌کدامش نیست. مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس شماره ۵۳ فصلنامه نگین را به نقد روایت و روایتگری در راهیان نور اختصاص داده است. آنجا ما نقد اساسی نکردیم و من به کارشناسان مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس فقط شما ضبط کنید که چه کسی چه چیزی را روایت می‌کند و یک شناسنامه از روایت بنویسید. آنجایی را که خیلی ایراد دارد، در چند جمله، کوتاه نقد کنید. هرچند همین قدر نقد را هم برخی از روایان تاب نیاوردند و به ما انتقاد کردند. ما هم در جواب گفتیم اولاً قصد مرکز تخریب نیست؛ ثانیاً شما در ملاً عام روایت نادرست می‌کنید، بنابراین نباید از نقد آشکار ناراحت شوید. باید از متن روایت، حماسه، افتخار، شکوه و عظمت بیرون بیاید. آنجایی هم که باید مظلومیت بیرون بیاید، وهن شهید نشود. ما که آمدیم اینجا قصدمان این است

بیشتر شود، برایمان مفید خواهد بود. ما باید موضوعات اساسی و استوانه‌های جنگ را در روایت‌ها بگوییم. اگر در اینجا نتوانیم از استوانه‌هایی مانند شهید باکری صحبت کنیم، پس چه چیزی از جنگ را می‌خواهیم بگوییم و چگونه می‌خواهیم فرهنگ دفاع مقدس را انتقال بدهیم. ما نباید در اینجا درباره موضوعات فرعی صحبت کنیم. اینجا موضوع اصلی دفاع مقدس است و باید درباره آن حرف بزنیم. ما باید از حماسه‌های دفاع مقدس بگوییم. مورد اجماع همه را باید بگوییم، نه مورد اختلاف را. روایت این نیست که یک نفر ده تا موضوع بگوید. روایت باید سروته داشته باشد، وثیق باشد، مستدل باشد، روح داشته باشد، فرهنگ در آن باشد، ایثار و ایستادگی باشد. به‌عنوان مثال درباره احمد کاظمی باید بگوییم وقتی در عملیات خیر انگشتش از وسط قطع شد، انگشتش را در داخل لیوان آب نمک کرد و ایستاد و عقب نیامد. یا درباره شهید همت باید بگوییم برای اینکه پد شرقی جزیره جنوبی سقوط نکند، با اینکه فرمانده لشکر بود، تعدادی نیرو برداشت و خودش ترک موتور سوار شد و راه افتاد و با اصابت گلوله توپ شهید شد. چقدر جاذبه دارد؟ اما بعضاً ما می‌بینیم که راوی حرف‌هایی می‌زند که انسان سردرد می‌گیرد. راوی باید منابع جنگ را وسیع مطالعه بکند. صرف‌نظر از اینکه چه باید بگوید، ابزارهای دیگر هم می‌خواهد. روایت شما یا روایت ما، روایت دفاع مقدس، سر سوزنی احتیاج به اغراق یا اضافه کردن ندارد، فقط مشکلش تلاش کردن است. این بار روی دوش همه ماست؛ البته بار بسیار سنگینی است. ما در مقایسه با این دریای راهیان نور مثل یک قطره‌ایم. ولی بدانید، مای قطره باید کمک کنیم، این دریا را یک‌خرده پالایش کنیم

آقای عفرای گفتند در روایت‌ها باید اشک بگیریم؛ اتفاقاً همین رویکرد به روایت خیلی ضربه زده است. باید از توی روایت شکوه و افتخار بیاید بیرون. این شکوه و افتخار هم برای امام و همه ملت است. من بیش از چهل روایت را در یادمان‌های مختلف گوش دادم و یک کلمه از امام نشنیدم. در حال حاضر، روایت اکثر راویان متکی به محفوظات و درواقع بازگوکردن خاطرات شخصی است؛ نه متکی به مطالعه، منابع، داده‌ها و یک چارچوب

مشخص. این باعث می‌شود راوی یک دسته یا گروهان را که در زمان جنگ در آن حضور داشته است، تعمیم بدهد به کل دفاع مقدس. هر کس دفاع مقدس را روایت می‌کند، در هر جا هست باید شامل دفاع مقدس بشود. بله، شما گفتید اینجا هویزه است، اینجا شلمچه است؛ قرار نیست توی شلمچه راجع به فاو صحبت کند. عیبی ندارد،

این را می‌توانیم بپذیریم، طراحی می‌خواهد، کار سخت است. از این عبور کنیم، اینها بحث‌های بعدی است. به تدریج و به ترتیب باید اصلاح صورت بگیرد. اگر بخواهیم روایت را اصلاح کنیم، اول باید بدانیم که در حال حاضر در راهیان نور چه می‌گذرد؛ چه خبر است؟ مسئولان یادمان برای ما صحبت کنند و وضعیت موجود را توضیح دهند؛ چون بی‌شک این دوستان به‌واسطه ارتباط و حضور مستمر در این حوزه، خبره و کارشناس‌اند. آقایان مسئول روایت در اینجا هستند؛ هر چقدر اطلاعات ما

دکتر اردستانی:

یکی از راه‌های استفاده درست از ظرفیت راهیان نور، اصلاح محتوای روایت‌ها است. برای اصلاح محتوای روایت‌ها هم دو مرحله داریم: اول اینکه چه باید گفته شود؛ دوم چه نباید گفته شود. اول هم از "چه نباید بگوییم"

بگویند اینها رزمنده بودند؟ سابقه‌شان توی جنگ چی بوده است؟ کجا هستند؟ توانشان چقدر است؟ زمان فعال بودن یادمان در طول سال، از نظر حضور زائرها چه مواقعی است؟ ارتباط سازمانی با رده بالاتر، چگونه است با قرارگاه فرهنگی چه طور است؟ محل استقرار راویان چگونه است و چه امکانات رفاهی دارند؟ پشتیبانی از راویان به چه نحو است؟ پشتیبانی از یادمان به چه شکل است؟ قسمت دوم که مهم‌تر هم است، اینکه ضعف‌های

دکتر اردستانی:

باید از متن روایت شکوه و افتخار بیاید بیرون. این شکوه و افتخار هم برای امام و همه ملت است. اکثر راویان متکی به محفوظات و درواقع بازگوکردن خاطرات شخصی است؛ نه متکی به مطالعه، منابع، داده‌ها و یک چارچوب مشخص.

روایت‌های راویان از نظر شما چیست و شامل چه مواردی است؟ شما برای بهتر شدن روایت‌ها چه پیشنهاداتی دارید؟ اساساً راویان چه آموزش‌هایی می‌بینند؟ آیا روایت راویان و یادمان‌ها نظارت و کنترل هم می‌شود؟ چه کسی و چگونه نظارت و کنترل می‌کند؟ آیا نظرات زائران و بازدیدکنندگان به شما منعکس می‌شود؟

از نظر زائران، نقاط ضعف و قوت، کمبود و کاستی‌های راهیان نور در حوزه روایت چیست؟ چه پیشنهادی برای بهبود یادمان خودتان دارید؟ از چه زمانی مسئول یادمان هستید و قبل از شما چه کسی مسئول بوده است؟ انتظار شما از مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس و ارزیابی شما عزیزان از حضور مرکز در سال‌های ۹۳ و ۹۴ در یادمان‌ها چیست؟ نظر شما درباره فصلنامه نگین (شماره ۵۳) که درباره آسیب‌شناسی روایت راهیان نور منتشر شد، چیست؟

محمدامین پورکنی: واقعیت این است که امر روایتگری متولی مشخصی ندارد. نباید این‌طور باشد که هرکسی آمد توی منطقه، هرچه خواست بگوید. راوی باید مشخص باشد و هویت داشته باشد. افرادی هستند از ستاد کل و سپاه و ارتش که مشخص‌اند و اگر روایتشان هم مشکل دارد، اسم و نشانی دارند و قابل پیگیری و اصلاح است. نکته دیگر اینکه آقای محسن رضایی و دیگر فرماندهان باید بیابند برخی از این روایت‌ها و نقل‌ها را درباره جنگ اصلاح کنند. شما [آقای اردستانی] چند نمونه را اشاره کردید. ما نمونه‌های زیادی را [از روایت‌های نادرست] شاهد بودیم، ولی کاری از دست ما برنمی‌آید.

روایت‌هایی که ما الآن براساس این یادمان‌ها انجام می‌دهیم، روایت دفاع نیست و این یک موضوع اساسی است. ما الآن در شلمچه یا فکه یادمان ساخته‌ایم و روایت می‌کنیم که [برای تعقیب و تنبیه متجاوز] وارد خاک عراق شدیم؛ این چه روایتی از دفاع مقدس است؟! هیچ‌کس نمی‌آید بگوید عراق تا دروازه اهواز آمده بود، خرمشهر را گرفته بود. ما همه‌اش می‌گوییم ما داخل خاک عراق شده بودیم.

دکتر اردستانی: اولین باری که آمدم اینجا به مسئولان گفتم، این بود که یادمان‌های راهیان نور براساس ورود به خاک عراق بنا شده است. درحالی که باید براساس تجاوز عراق بنا شود. به هر حال، ما برای اصلاح روایت باید طرح جامعی تهیه کنیم. بنده برای تهیه این طرح سؤالاتی را تهیه کرده‌ام که آقایان به ترتیب توضیح بفرمایند؛ یکی مشخصات و امکانات یادمان، دوم خود یادمان که چه واحد یا بخش‌هایی دارد؟ تعداد راویان یادمان چند نفر است؟ هر یادمان به تفکیک راوی ارتش و راوی سپاهی چند راوی استقراری دارد؟ هر کدامشان هم اسم ببرند و

بعضی خیلی راضی‌اند، بعضی می‌گویند ما خیلی منقلب شدیم و استفاده کردیم، بعضاً می‌گویند دست‌م‌ریزاد و... برخی هم می‌آیند دل‌نوشته در اختیارمان می‌گذارند. نکته مشخص این است که اولاً این جلسات مستدام باشد؛ ثانیاً شما سه سال ما را نظارت کردید، انتظار داشتیم و داریم که امسال دیگر حداقل این نتیجه‌اش مشخص شود شما می‌توانید متونی را که ما برای روایتگری در اختیار داریم، اصلاح کنید. نیاز ما تداوم آموزش است نه آموزش؛ چون ما آموزش خیلی زیاد می‌دهیم، اما تداوم آموزش را نگذاشته‌ایم. شما نکته خیلی جالبی گفتید که چه باید نگوییم. بیاییم اول معایب کار را که خیلی هم زیاد است بررسی کنیم.

سرهنگ مرتضی شیروی (یادمان ارونند): ای کاش زودتر از اینها این نشست‌ها برگزار می‌شد و ان‌شاءالله ادامه داشته باشد. بحث روایت دفاع مقدس بحث مهمی است. اگر ما می‌خواهیم فرهنگی زنده بماند، باید تکرارش بکنیم. هرچه را بخواهیم زنده بماند، باید تکرارش کنیم تا به نسل‌های بعدی منتقل شود، تا آنهایی که در متن آن بودند یادشان بیاید و فراموشش نکنند. به‌رحال، آنچه دارد انجام می‌شود برای این است که یاد شهدا، راه شهدا، ارزش‌های شهدا، ارزش‌های دفاع مقدس، امام و ارزش‌های امام به فراموشی سپرده نشود. ما و مجموعه‌ای که اینجا هست با این کاری که انجام می‌دهیم در واقع می‌خواهیم تشکر و یادی از شهدا بکنیم. خونشان را دادند، جان شیرین را دادند، خانواده‌هایشان، عزیزترین کسانشان را دادند، و ما می‌خواهیم از خانواده‌هایشان تشکر کنیم. با این اردو کشی می‌خواهیم اعلام کنیم که ما آماده‌ایم. مولایمان همیشه چفیه آمادگی، ایستادگی و درصحنه‌بودن روی دوششان است؛ ما می‌خواهیم

عفراوی: متأسفانه هنوز هیچ ساختاری برای یادمان‌ها تعریف و تصویب نشده است؛ بنابراین آن سؤالی که درباره ساختار و سازمان یادمان‌ها مطرح شد موضوعیت پیدا نمی‌کند. اما درباره بخش‌های یادمان‌ها باید عرض کنم بخش‌هایی که آنجا وجود دارد، از نظم خاصی پیروی نکرده و در واقع برحسب نیازهای یادمان ایجاد شده است. به‌طور کلی می‌توان گفت در هر یادمان یک روحانی، یک راوی و یک مسئول یادمان مستقر است. بعد از این سه نفر، همه خادم‌اند. در هر یادمان ۱۰، ۱۲ راوی در ایام پیک حضور دارند. از سراسر ایران اعزام می‌شوند و مسئولان یادمان دخالتی در انتخاب راویان ندارند. از این تعداد دو نفر از راویان ارتشی، یکی دو نفر راوی جهاد، یک روحانی از سیره شهدا و بقیه از سپاه و بسیج‌اند.

درباره زمان فعال‌بودن یادمان‌ها هم باید عرض کنم یادمان‌های ما در طول سال چراغشان روشن است، اما اینکه چه زمان‌هایی زائر دارند، موضوع دیگری است. یادمان‌های عملیات والفجر ۸ (اروند)، شلمچه، هویزه، طلائی، دهلاویه، فتح‌المبین و گمبوعه میزبان راهیان نور دانش‌آموزی، دانشجویی و عموم‌اند و به‌طور کلی از ۱۱ مهر تا آخر فروردین در آنجا زائر تردد می‌کند.

یادمان‌ها زیر نظر سپاه ولی‌عصر (عج) است ما اینجا مدیریت یادمان‌ها و زیارتگاه‌ها، مدیریت روایتگری، مدیریت فرهنگی و هنری و مدیریت یادواره‌ها و گنجینه‌ها را داریم.

درباره آموزش راویان دوستان دیگری توضیح می‌دهند، اما درباره نظرسنجی از زائران باید بگویم ما به تعدادی از زائران و بازدیدکنندگان پرسش‌نامه می‌دهیم و نظراتشان را به ما می‌گویند. بعضی به ما انتقاد می‌کنند،

سرهنگ پاسدار عبدالله عفرای مسؤل حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس سپاه حضرت ولی‌عصر (عج)، قرارگاه راهیان نور استان خوزستان، دی‌ماه ۱۳۹۵.

پررنگ است. البته دو سه سالی است یک‌خرده حالا با کنترل‌هایی که انجام شده، این تحریفات رنگ‌باخته. این را هم عرض کنم که راویان استقراری ما کمترین تحریفات و اشتباهات را دارند و اینهایی که عرض کردم تقریباً همه‌شان از راویان اعزامی و راویان همراه کاروان‌ها بوده‌اند. بعضی از راویان هم خودشان را روایت می‌کنند. مثلاً یک راوی هم فرمانده بوده، هم غواص بوده، هم نیروی اطلاعاتی بوده، هم حفاظتی بوده است. توی دفاع مقدس و توی یک عملیات همه کار کرده است. یک راوی می‌بینی که شهر و استان خودش را روایت می‌کند، یعنی [با روایت یگانی خود] عملیات را مصادره می‌کند. یک کسی می‌بینی فقط یگان خودش را روایت می‌کند و یکی نیروی خودش را و الی آخر. اینها واقعاً همه اتفاق افتاده است. چه کار باید کرد؟ ما اینها را بیشتر تکرار نکنیم؛ به نظر این حقیر می‌آید. همان‌طور که اشاره شد،

۱. آموزش.
۲. تداوم آموزش.
۳. چک و کنترل. راوی را

به جهان بگوییم که ما آماده‌ایم، ما همان‌هاییم. این نوجوان‌ها و جوان‌هایی که می‌آیند کنار مزار شهدا و جاهایی که خون‌های پاک ریخته شده است، می‌خواهند بگویند ما همان‌هاییم.

اما درباره موضوع اصلی بحث یعنی آسیب‌شناسی روایت و روایتگری در راهیان نور به‌عنوان نمونه دو تا از تحریفات را در ارون‌کنار بگوییم. یکی از راویان درباره تخلیه فاو می‌گفت: "حضرت امام دستور دادند رزمنده‌ها فاو را تخلیه کنند، بیایند بیرون. عده‌ای از رزمنده‌ها با امام مخالفت کردند و ایستادگی کردند. یک گردان نیروی مسلح فرستادند و اینها را مسلحانه و با زور از فاو بیرون کردند." یا راوی دیگری درباره عبور از ارون‌د گفت: "در شب عملیات والفجر ۸، عده‌ای از رزمنده‌ها، نه همه‌شان، سوار بر اسب از روی رودخانه ارون‌د عبور کردند." واقعیت این است که ما به این تحریفات مبتلاییم. زیادگفتن‌ها و کم‌گفتن‌ها، پیش ما یک مقدار

در حد آن عزیزان نیست و با مشکل مواجه می‌شویم؛ لذا حتماً به‌خصوص توی آن پیک زمانی سراسری باید حداقل از راوی‌هایی استفاده کنیم که توان جسمی‌شان زیاد باشد. حالا من درباره یادمان خودم می‌گویم، با آن جمعیتی که توی پیک سراسری می‌آید، راوی از صبح بعد از آن خوردن صبحانه می‌رود بیرون تا ظهر که بعضی مواقع هم پیش می‌آید که ما باید ناهارش را برایش ببریم همان محل بیرون که میل کند؛ چون مدام زائر می‌آید، حالا چه انفرادی، چه کاروانی و ایشان باید توضیح بدهد و منطقه را شرح بدهد. پیشنهاد من هم عزیزان گفتند، بحث تداوم آموزش و کنترل است. درباره منابع هم یک مجموعه ۱۲ جلدی در اختیار ما قرار داده‌اند که اگر امکان داشته باشد، مجدد تهیه شود. یا کتابچه‌های دیگری که مورد تأیید مرکز اسناد و سپاه باشد، اگر در اختیار راویان قرار بگیرد قطعاً مفید خواهد بود.

یک موضوع مهم دیگر بحث ساختار است. این ساختار اگر برای یادمان تعریف شود، همه مشکلات حل می‌شود؛ بودجه درست می‌شود، امکانات درست می‌شود. قاسم جعب (یادمان هویزه): درباره استقرار راوی‌ها باید بگویم چون هویزه در طول سال تنها یادمانی است که پذیرش زائر دارد، همیشه راوی استقراری داریم؛ به‌خصوص از مهرماه که راهیان نور دانش‌آموزی هم هست.

یکی از راهکارهای بهتر شدن کیفیت روایت‌ها این است که مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس در محتوای روایت‌ها ورود پیدا کند. حتماً در ایام پیک، نماینده مرکز در یادمان‌ها حضور داشته باشد و نظارت کند. اگر یک راوی بخواهد یک‌خرده اضافه بگوید یا چیزی بگوید، نماینده مرکز می‌تواند تذکر دهد و ممانعت کند ولی من که مسئول یادمانم نمی‌توانم این کار را بکنم.

که آموزش دادیم و گواهینامه گرفت، باید برویم دنبالش، کنترلش کنیم، تشویقش کنیم، تذکر بدهیم. اگر راوی واقعاً خوب روایت کرد و امانت‌داری کرد، تشویقش کنیم، معرفی‌اش کنیم. همین مراحل که کتبی، منابعی، جزواتی که خودتان دارید منتشر می‌کنید و در جاهایی هم تذکر بدهید. یک مشکلی که بنده هم حس می‌کنم و به نظرم می‌آید درست هم باشد این است که منابع متعددی وجود دارد. خود راویان مرجع، آنهایی که شما به آنها استناد می‌کنید و کتب و منابعتان را براساس مطالب آنها تنظیم می‌کنید، گاهی ممکن است دچار اشتباه بشوند. منابع متعدد است و خود منابع باهم تفاوت دارند که اینها باید یک‌کاسه شود.

در ضعف روایت و روایتگری یک نکته این است که گاهی مشاهده می‌کنیم یک راوی آموزش‌دیده، اطلاعاتش زیاد است، اما بیان خوبی ندارد، فصاحت و بلاغت ندارد، نمی‌تواند پیام بدهد. این خودش یک مشکل است.

اما بنده می‌خواهم تأکید کنم بر کنترل و نظارت راوی‌گری. محسوس و نامحسوس کنترل کنیم. هر دویس باید در این کنترل نهفته باشد؛ یعنی یک وقتی راوی ببیند که یک نفر ایستاده، ضبطی را گرفته جلویس و صدایش را ضبط می‌کند. ببینیم چه‌جوری صحبت می‌کند، در یک حالت هم نه؛ یک فرد ناشناس بنشیند و صدا را ضبط کند. باید اینها حتماً انجام بشود تا شما بتوانید این را در آینده ان‌شاءالله سامان بدهید.

امیر عریضاوی (یادمان شلمچه): در خصوص وضعیت راویان و روایتگری، یک نکته همان فن بیان است و نکته دیگر توان جسمی. ما راوی داریم که جانباز ۷۰ درصد است. یک راوی اصلاً کپسول اکسیژن همراهش است. آن استقرار داخل یادمان با آن امکانات و تجهیزاتی که ما داریم،

آموزش‌هایی می‌بینند، باید گفت که آموزش‌ها مختلف بوده است؛ یک مقدار هم سلیقه‌ای بوده و یک مقدار هم ضروریات بوده، ولی طرح مدونی وجود ندارد. استان ما یک‌جور برگزار کرده، استان مازندران یک‌جور دیگر. به هر تقدیر، ضعف و اشکال در بحث آموزش زیاد است. موضوع دیگر نظارت و کنترل است. آیا روایتمان نظارت و کنترل داشته است؟ نظارت و کنترل به شکل مصوب و مدون و از طرف سازمان یا یک مرجع خاص.

درباره بهبود کیفی محتوای روایت‌ها و بحث راوی‌گری چند پیشنهاد مشخص دارم: اولاً کتاب‌های مرجع باید به تعداد زیاد در اختیار قرار بگیرند که ان‌شاءالله ما و راوی‌ها بتوانیم مطالعه کنیم. علاوه بر کتاب به ویژه کتاب‌های باکیفیت که ضروری است، بحث بعدی نقشه‌های مرجع است که نیاز داریم. همین کاری

عریضاوی:

در خصوص وضعیت راویان و روایتگری، یک نکته همان فن بیان است و نکته دیگر توان جسمی. ما راوی داریم که جانباز ۷۰ درصد است. یک راوی اصلاً کپسول اکسیژن همراهش است.

که امسال انجام دادید و نقشه‌هایی توی یادمان‌ها زدید، بسیار کار درست، شایسته و جالبی بود که من خودم خیلی استفاده کردم، راوی‌های دیگر هم استفاده کردند. حالا اینها باید مقداری به اصطلاح موضوع‌بندی بشود. ما داخل اتوبوس نقشه نیاز داریم، داخل یادمان نقشه نیاز داریم. یک بحث دیگر در زمینه لوازم کمک‌آموزشی که خیلی کمک می‌کند، کتابچه یا آلبومی از عکس‌های مختلف است. مثلاً من می‌خواهم بیایم در یادمان والفجر ۸ صحبت بکنم. از موانع صحبت می‌کنم، الان

محمدامین پوررکنی (مسئول انجمن راویان سپاه): راهیان نور را باید در طول سال ببینید. متأسفانه ما در یک نقطه پیک، از ۱۵ اسفند تا ۱۵ فروردین فقط راهیان نور را می‌بینیم. فقط وقتی دانش‌آموز و دانشجو می‌آیند به یادمان‌ها، ما درگیریم. یعنی اصلاً کسی نیست. بهترین کار فرهنگی به فرمایش شما، فرمایش حضرت آقا، راهیان نور است که تأثیرگذار است. هیچ جای کشور دانشجو و دانش‌آموز نمی‌نشیند حرف ما را گوش کند، ولی توی شلمچه و طلائیه راحت سر خاک‌ها می‌نشینند. در فصل تابستان هم که ما اغلب مهمان خارجی داریم و از یک کشورهایی مثل پاکستان، تانزانیا، هند و... که دانشگاه‌هایشان تعطیل است، برای سالگرد امام می‌آیند و بعد روانه خوزستان می‌شوند. اما مشکلات اسکان و تغذیه و روایت و... برای این افراد زیاد است.

در بحث روایتگری به طور مشخص، آموزش راویان مهم است. ما هم به آموزش‌ها ایراد داریم. ما راویانی داشتیم که اینها را از روایتگری ممنوع کردیم، نه با کاروان، نه استقراری و... برای آموزش ده جلد کتاب را مشخص کردند، اما این کتاب‌ها عمدتاً فقط به مباحث نظامی اشاره کرده‌اند و آن دفاع مرزی و حماسه را توی این کتاب‌ها ندیدیم. نه توی کتاب‌های مرکز مطالعات و نه بقیه کتاب‌ها. یک پیشنهاد هم این است که کتاب‌های مرجع را در یادمان‌ها در یک کتابخانه قرار دهیم و در دسترس باشند.

عفراوی: آموزش‌ها هم باید مداوم باشد؛ یعنی اینکه زمانی هم که راویان در منطقه نیستند، ارتباط با آنها برقرار باشد و منابع و کتب و نشریات برای آنها ارسال شود و آنها هم مطالعه کنند.

هادی اسماعیل‌زاده (استاد راوی): درباره اینکه راویان چه

باید جبهه مقاومت را توضیح بدهیم. اگر ما نخواهیم این مباحث را توی روایت‌مان بگوییم، مردم از ما سؤال می‌کنند. اگر راوی‌هایمان نباید هرکسی از دیدگاه خودش حرف بزند. موضوع دیگر تشکیل کمیته نظارت و ثبت و ضبط روایات است که حتماً باید انجام بشود. روایت‌ها باید ثبت و ضبط شود و شیوی داشته باشد؛ مثل همان کاری که شما انجام دادید.

نکته دیگر که در بحث راویان مفعول است، مقاومت‌های مردمی درمقابل تجاوز عراق است. این مباحث خیلی مهم‌اند. ما راوی داریم که به صورت تخصصی عملیات خیبر را می‌گوید، اما هنوز کسی را نداریم که جبهه ذوالفقاری را بگوید یا مثلاً مقاومت خرمشهر را بگوید. اساساً یادمان هم برای اینها نداریم. یا مثلاً مقاومت حمیدیه در خوزستان را بگوید؛ در استان‌های دیگر هم همین‌طور است. این مبحث، مبحث مهمی است. پیشنهاد دیگر تهیه فیلم‌های مناسب برای پخش در اتوبوس‌های کاروان‌های راهیان نور است. شما حساب کنید یک کاروان که از تهران می‌آید، چقدر از وقتش در اختیار راوی در منطقه است که این پیاده می‌شود. چقدرش توی اتوبوس است؟ حُب خیلی‌اش توی اتوبوس است.

درباره ضعف‌های راویان و روایتگری هم باید بگوییم اولاً فن بیان ضعیف است. مثلاً راوی آوردند که برای دانشگاه شریف صحبت کند. این قدر لهجه‌اش غلیظ است که خیلی‌ها متوجه نمی‌شوند. پس زبان و لهجه و توانایی‌های جسمی یکی از مشکلات است. فردی‌نگری، یکی دیگر از مشکلات و ضعف‌ها است. بعضی یگان‌نگری می‌کنند، بعضی‌ها صنفی‌نگری می‌کنند. الان کاروان‌هایی که دارند

هیچ اثری از نیست. چهارتا آهن گذاشته‌اند توی آب، بعد به مردم می‌گویند این عراق این‌طوری بوده. این جوان‌ها می‌خندند و می‌گویند اینکه چیزی نیست. اگر بنده یک آلبوم داشته باشم از موانعی که بوده است، اینها را توی اتوبوسم یک لحظه نشان می‌دهم. در هر صورت انسان‌ها برای دریافت مطالب یک قسمتش را با صحبت می‌گیرند، یک قسمتش را با یک عکس می‌گیرند، یک قسمتش را با احساس می‌گیرند و... یک موضوع دیگر بحث آمار و

ارقام‌های دفاع مقدس است. نزدیک سی سال از جنگ گذشته است و هنوز ما توی این اولیات گیر کرده‌ایم. وقتی راویان در آمار و ارقام با یکدیگر هماهنگ نباشند، یعنی یک آمار واحد و متقنی وجود نداشته باشد و هر راوی یک آمار بدهد، مردم می‌گویند بقیه حرف‌هایش هم همین است.

یک بحث دیگر هم

مباحث مربوط به جنگ شهرها، جنگ دریایی، جنگ شیمیایی، جنگ نفتکش‌ها و... است که هیچ کاری درباره آنها نشده و ما در روایت‌هایمان الان اینها را بیان می‌کنیم. این مبحث هم باید آماده بشود؛ یعنی شما آقای اردستانی، راوی‌اش را باید انتخاب کنید که اینها انتقال داده شود. بحث دیگر سازمان رزم سپاه و نوع فرماندهی‌اش در دفاع مقدس است.

مبحث دیگر جنگ‌های برون‌مرزی است که بررسی نشده است. این توانایی مال سپاه است، بعد از این رهگذر

اسماعیل زاده:

یک ضعف کلی هم توی بحث راهیان این است که مسئولان به راهیان نور مقطعی نگاه می‌کنند. سالی چند میلیون آدم می‌خواهد به راهیان نور برود، پس باید یک برنامه‌ریزی برایش وجود داشته باشد.

از سمت راست: آقایان دکتر حسین اردستانی مسئول مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، سرهنگ پاسدار عبدالله عفرای مسئول سازمان حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس سپاه حضرت ولی عصر (عج)، محمدامین پوررکنی استاد راوی و مسئول انجمن راویان استان خوزستان، هادی اسماعیل‌زاده (استاد راوی)، عبدالعلی عیبایو مسئول یادمان شهید چمران (دهلاویه)، سرهنگ پاسدار رحیم سیاحی مسئول یادمان شهدای جهادعشایر (گمبوعه)، آقای قاسم حاصلی مسئول یادمان فکه، قرارگاه راهیان نور استان خوزستان، دی‌ماه ۱۳۹۵.

می‌روند توی یادمان ذوالفقاری، دوستان خوب ما زحمت کشیدند، دستشان درد نکند، ولی مردم فکر می‌کنند که فقط مقاومت قضیه فدائیان اسلام بوده است. موضوع دیگر سیاسی‌کاری است. بعضی از راوی‌هایمان سیاسی‌کاری می‌کنند و مسائل سیاسی را خیلی شدید و با جبهه‌گیری مطرح می‌کنند و به کل جنگ و دفاع مقدس آسیب می‌زنند. ضعف دیگر این است که برخی از راویان براساس مکان و زمان حرف نمی‌زنند. برخی هم اطلاعات پراکنده و اشتباه می‌دهند.

یک ضعف کلی هم توی بحث راهیان این است که مسئولان به راهیان نور مقطعی نگاه می‌کنند. هنوز حتی برای سپاه هم جا نیفتاده است که راهیان نور هم جزو شرح وظایفش بشود. سالی یک میلیون آدم می‌خواهد به راهیان نور برود، پس باید چند برنامه‌ریزی و وجود داشته باشد.

عبدالعلی عیبایو (یادمان دهلاویه): یک نکته خیلی مهم اینکه باید به همه راوی‌ها سفارش بشود که از خودشان نگویند. آدم باید مخاطب‌شناس باشد، برای کاروان دانش‌آموزی باشد من به اندازه دانش‌آموز برایش صحبت کنم؛ کاروان دانشجو به اندازه دانشجو باید روایت کنم؛ پیرمرد باشد، باید بیش از ده دقیقه برایش روایت نکنم؛ چون حوصله این چیزها را ندارد و اصلاً دیگر از من نمی‌گیرد. من باید مخاطب‌شناس باشم. بعضی از راوی‌ها از خودشان زیاد می‌گویند؛ اکثر برادران راوی که می‌آیند مستقر می‌شوند این‌طورند. راوی نباید از خودش چیزی بگوید.

من نمی‌خواهم از دهلاویه تعریف کنم، چون

جمع‌بندی:

خودم از ۱۳۷۹/۵/۱۸ و از زمان ساختن یادمان تا حالا، هم به‌عنوان راوی، هم به‌عنوان ناظر یادمان توی دهلاویه هستم. چرا جذابیت دهلاویه بیشتر از سایر یادمان‌ها است؟ چون این عکس‌هایی که جناب اسماعیل زاده فرمودند، واقعاً مخاطب را جذب می‌کند. آدم می‌آید اول به عکس‌ها نگاه می‌کند، بعد بهش می‌گویند بنشین روی صندلی و فیلم نشان می‌دهند. توی دهلاویه روایت با فیلم و نمایشگاه یکی است، یعنی من اگر می‌خواهم روایت کنم، طرف منتظر است که کی فیلم پخش می‌شود که من این را ببینم. واقعیت دارد یا ندارد؟ بعد فیلم می‌بیند و به دلش می‌نشیند.

راوی باید بداند مخاطبش چقدر تحمل می‌کند که صحبت کنی؛ ده دقیقه، بیست دقیقه، چهل و پنج دقیقه، یک ساعت می‌خواهد؟ ظرفیت و پذیرش باید در طرف مقابل وجود داشته باشد.

دکتر اردستانی: جلسه بسیار خوبی بود. برای ما که می‌خواهیم وارد این عرصه شویم، درک عینی و میدانی بسیار ضروری است. راوی در راهیان نور قسمت اعلا می‌موضوع است؛ چون همه آنچه دارد در کل کشور صورت می‌گیرد، مدیریت می‌شود، برنامه‌ریزی می‌شود، دانشجوی، دانش‌آموز، مردم را می‌آورند، می‌برند، غذا می‌دهند، هزینه می‌کنند، برای این است که این پنج‌تا کلمه کی و چگونه گفته شود. غیر از این است؟ اصل قضیه این است. ما انگیزه‌مان این است که هر میزان که توانستیم و ان‌شاءالله خدا توفیق بدهد، اصلاح بشود. این بدون کمک بچه‌هایی که وسط صحنه‌اند امکان‌پذیر نیست. با شماها ان‌شاءالله تعالی شروع می‌کنیم. صلواتی ختم کنید.

آنچه از جلسه فوق می‌توان به‌عنوان نتیجه جلسه ارائه کرد و می‌تواند زمینه‌ای برای تحقق روایت‌های صحیح و مناسب در کاروان‌های راهیان نور باشد را می‌توان به شرح زیر جمع‌بندی و فهرست کرد:

۱. تشکیل و تداوم جلسات هم‌اندیشی بین مدیران و پژوهشگران مرکز با راویان شاخص بویژه راویان استقراری در یادمان‌های دفاع مقدس.
۲. آموزش و تداوم آن به منظور نهادینه شدن محتوای صحیح از روایت‌های دفاع مقدس.
۳. تمرکز بر توانمندسازی راویان شاخص از حیث فن بیان، مدیریت زمان، شناخت مخاطب و ...
۴. توجه به همه ابعاد جنگ تحمیلی از مقاومت‌های مردمی ابتدای جنگ تا مدیریت و فرماندهی و بحث مردم و سختی‌هایی که متحمل شده‌اند.
۵. پرهیز از روایت‌های فردی، صنفی و یگانی، مگر با تعریف و ساختار مشخص.
۶. دسته‌بندی اطلاعات مورد نیاز راویان و تلاش برای بیان واقعی و ملموس از وقایع دفاع مقدس.
۷. تهیه و تدوین طرح مدون و نقشه راه روایت‌گری و تصویب آن در مراکز سیاستگذاری.
۸. تأمین به‌هنگام و به‌روزرسانی شده منابع، کتب، اسناد، نقشه‌ها و ... برای راویان.
۹. دقیق نمودن آمار و ارقام مربوط به هر موضوع و ممانعت از اعلام سلیقه‌ای آمار و ارقام در حوزه دفاع مقدس.
۱۰. مخاطب‌شناسی و بیان مطالب و روایت‌گری متناسب با نیاز و قدرت جذب مخاطب.